

Katarzyna Daraż-Duda
<http://orcid.org/0000-0002-6127-2056>
Akademia Ignatianum w Krakowie
katarzyna.daraz-duda@ignatianum.edu.pl
DOI: 10.35765/pk.2022.3904.16

Portal społecznościowy dla katolików: między wizją twórców a preferencjami użytkowników internetu – studium przypadku Twojaparafra.pl (Opinio.pl)

STRESZCZENIE

Artykuł porusza tematykę działającego w latach 2014–2018 pierwszego w Polsce portalu społecznościowego dla katolików – Twojaparafra.pl (po zmianie Opinio.pl). Twórcy portalu – w odpowiedzi na potrzeby i preferencje użytkowników mediów o tematyce religijnej, założyli serwis społecznościowy o szerokim aliażu treści i usług, adresowany do relatywnie wąskiej grupy docelowej: młodych katolików. Zainteresowanie portalem, choć umiarkowane, potwierdziło, że wizja twórców w dużej mierze odpowiadała preferencjom użytkowników oraz że istnieje zapotrzebowanie na tego typu niszowe *social media*.

SŁOWA KLUCZE: katolicyzm, media dla katolików, *social media* dla katolików, media niszowe, preferencje użytkowników mediów religijnych

ABSTRACT

Social Media for Catholics: Between the Makers' Vision and the Users' Preferences – A Case Study of Twojaparafra.pl (Opinio.pl)

The article addresses the topic of Twojaparafra.pl (renamed as Opinio.pl), the first social media website for Catholics in Poland, which operated from 2014 to 2018. The website's creators, in response to the needs and preferences of religious media users, founded a social media website with a wide range of content and services, aimed at a relatively small target group, which is young Catholics. Interest in the website, although moderate, confirmed that its makers' vision largely matched the preferences of users, and that there is a demand for this type of niche social media.

KEYWORDS: Catholicism, media for Catholics, social media for Catholics, niche media, preferences of religious media users

Sugerowane cytowanie: Daraż-Duda, K. (2022). Portal społecznościowy dla katolików: między wizją twórców a preferencjami użytkowników internetu – studium przypadku Twojaparafra.pl (Opinio.pl). © *Perspektywy Kultury*, 4(39), ss. 219–237. DOI: 10.35765/pk.2022.3904.16.

Nadesłano: 19.07.2022

Zaakceptowano: 15.11.2022

Wstęp

W 2014 r., gdy na rynku *social media* od lat dominowali giganci jak Facebook, Twitter czy Instagram, lubelska spółka Opinio.pl postanowiła uruchomić pierwszy w Polsce portal społecznościowy dla katolików – Twojaparafia.pl. Miał on być odpowiedzią na potrzeby konkretnych użytkowników internetu – młodych katolików zainteresowanych m.in. ewangelizacją, formacją w duchu chrześcijańskim czy daniem świadectwa swojej wiary. Jak zauważyły Marta Doroszuk i Wanda Zagórska (2017), wierzącym nie wystarcza już dziś „wyznawać prywatnie wiarę i mieć poczucie w miarę czystego sumienia, bardzo ważna jest kwestia dawania świadectwa swojej wiary wobec innych” (2017, s. 125). Doskonałym więc miejscem dla tego typu działań jawił się adresowany do katolików portal – pod warunkiem, że zapewniałby atmosferę, w której użytkownicy „czują się bezpiecznie, są rozumiani, potrzebni” (Szewczyk, 2011, s. 386).

Twórcy Twojaparafia.pl, nawet jeżeli nie byli zainteresowani konkurowaniem z największymi graczami, z których usług korzystają przecież również katolicy, wchodząc na rynek *social media*, musieli postępować według obowiązujących na nim reguł. Gwarancją sukcesu jest bowiem nie tyle podążanie za własną wizją czy trendami, ile postępowanie według konkretnego schematu. Po pierwsze należy rozpoznać realne potrzeby użytkowników internetu; po drugie – zaadresować portal do konkretnej grupy docelowej; po trzecie – istotne jest znalezienie niszy; i w końcu po czwarte – należy być nowatorskim, przynajmniej w zastosowaniu znanych już rozwiązań, narzędzi (Małecka i Małecki, 2008).

Czy zatem wizja twórców pierwszego w Polsce portalu społecznościowego dla katolików pokrywała się z realnymi potrzebami użytkowników internetu? Czy właściwie zdefiniowali adresata, odkrywając przy tym niszę do zagospodarowania, i czy udało im się być, choć w jakimś stopniu, nowatorskimi?

Odpowiedzi na te pytania dostarczyło porównanie wyników badań potrzeb i preferencji użytkowników stron i portali internetowych o tematyce religijnej, przeprowadzonych przez Centrum Badania Opinii Społecznej oraz firmę Gemius w czasie powstania portalu, z wynikami przeprowadzonych przez autorkę analiz: treści mediów oraz zawartości Twojaparafia.pl.

Należy dodać, że w celu przeprowadzenia analizy zawartości Twojaparafia.pl (następnie Opinio.pl), z uwagi na fakt, że portal zakończył działalność w 2018 r., autorka korzystała z archiwalnych zasobów (<http://web.archive.org/>, dostęp: 13.06.2022), w takim zakresie, w jakim było to obecnie możliwe.

Potrzeby i preferencje użytkowników stron i portali internetowych o tematyce religijnej w 2014 r.

Konieczność badań potrzeb użytkowników internetu, które pozwoliłyby na zaoferowanie im tego, czego realnie poszukują w mediach katolickich (i dla katolików), wskazały m.in. Doroszuk i Zagórska (autorki wskazują media katolickie, zob. 2017). Badania nie tylko potrzeb i preferencji korzystających z mediów internetowych dla katolików, a szerzej – mediów religijnych, w interesującym nas czasie, prowadzone były przez CBOS oraz firmę Gemius (zob. np. Sierocki, 2018). I chociaż obraz użytkownika tego typu mediów, jaki wyłoniły, nie był jednoznaczny, pozwalał na zorientowanie się, kim jest internauta korzystający ze stron i portali dla katolików, a także czego poszukuje w tych mediach.

Według badań CBOS w czasie założenia Twojaparafra.pl ze stron i portali internetowych o tematyce religijnej korzystało 14% polskich użytkowników internetu, czyli około 3 milionów osób. Największy odsetek odwiedzających te media odnotowano wśród osób w wieku od 55 do 64 lat (18%) i od 35 do 44 lat (16%), a dominującą grupę stanowiły osoby uczestniczące w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (63%) i deklarujące się jako głęboko wierzące (54%) (Kołodziejska, 2014, s. 1 i 3).

Badania CBOS wyłoniły interesującą różnicę w preferencjach między młodym internautą (w wieku 18–24 lata) korzystającym ze stron i portali internetowych o tematyce religijnej a przeciętnym użytkownikiem tych mediów.

Tabela 1. Treści poszukiwane przez użytkowników stron i portali internetowych o tematyce religijnej w 2014 roku – użytkownik w wieku 18–24 lata a przeciętny użytkownik (CBOS)

Rodzaj treści	Użytkownik w wieku 18–24 lata	Przeciętny użytkownik
Informacje z życia Kościoła	51 %	40 %
Rozważania i artykuły na tematy religijne	37 %	35 %
Ogólne informacje o religii i religiach	34 %	35 %
Coś innego	26 %	11 %
Informacje o aktualnych wydarzeniach w parafii lub wspólnocie	24 %	43 %
Teksty religijne, w tym Biblia	22 %	23 %
Porady duchowe	19 %	9 %
Możliwości rozmowy i dyskusji z innymi użytkownikami danych mediów	8 %	5 %

Opracowanie własne na podstawie: Kołodziejska, 2014, s. 5–6.

Najmłodszy badany użytkownik (18–24 lata) mediów internetowych o tematyce religijnej zainteresowany był przede wszystkim informacjami z życia Kościoła (51%), rozważaniami i artykułami na tematy religijne (37%), ogólnymi informacjami o religii i religiach (34%), aktualnościami z lokalnej parafii i wspólnoty (24%), tekstami religijnymi (w tym Biblią – 22%) i poradami duchowymi (19%). Natomiast rozmowy i dyskusje z innymi użytkownikami danych mediów interesowały tych internautów najrzadziej (8%). Tymczasem przeciętny użytkownik mediów o danej tematyce interesował się przede wszystkim informacjami o aktualnych wydarzeniach w parafii lub wspólnocie (43%), informacjami z życia Kościoła (40%), rozważaniami i artykułami na tematy religijne (35%) i ogólnymi informacjami o religii i religiach (35%). Lektura tekstów religijnych interesowała go rzadziej (23%), a najmniej porady duchowe (9%) i rozmowy, dyskusje z innymi użytkownikami (5%). Niesprecyzowane oczekiwania miało też niewielu przeciętnych internautów (11%).

Internauta w wieku 18–24 lata oczekiwał więc więcej niż przeciętny użytkownik informacji z życia Kościoła, więcej porad duchowych i, co szczególnie interesujące – częściej poszukiwał czegoś innego. A to stwarzało olbrzymią szansę dla Twojaparafra.pl – do przejścia była bowiem ponad jedna czwarta młodych internautów odwiedzających media o tematyce religijnej, którzy nie mieli określonych preferencji, ponieważ czekali na „to coś innego”.

Nieco mniejsze zainteresowanie stronami internetowymi o tematyce religijnej wykazały ogólnopolskie badania internetu Megapanel PBI/Gemius opublikowane w 2014 r. Według nich ze stron internetowych o tematyce religijnej korzystało wówczas 11% internautów, czyli ok. 2,3 miliona Polaków. Co więcej, badania te wykazały, że wśród odwiedzających strony o tematyce religijnej dominują właśnie osoby młode w wieku 15–24 lata (25%) (<https://www.gemius.pl/wszystkie-artykuly-aktualnosci/czy-strony-religijne-ciesza-sie-w-polsce-popularnoscia-690.html>, dostęp: 13.06.2022). Różnice w wynikach badań CBOS i Gemius mogą wynikać z faktu, iż badania przeprowadzone przez firmę Gemius objęły użytkowników nie tylko mediów katolickich, jak m.in. wydawany przez Towarzystwo Jezusowe i Wydawnictwo WAM Deon.pl, oficjalny portal Kościoła katolickiego w Polsce Opoka.org.pl, czy portal katolicki Gosc.pl, ale też traktującą „o szeroko pojętym rozwoju duchowym” (<https://www.vismaya-maitreya.pl/>, dostęp: 13.06.2022) Vismaya-maitreya.pl (<https://www.gemius.pl/wszystkie-artykuly-aktualnosci/czy-strony-religijne-ciesza-sie-w-polsce-popularnoscia-690.html>, dostęp: 13.06.2022).

Niemniej jednak taki odsetek internautów korzystających z religijnej przestrzeni sieci (14% CBOS i 11% Gemius) uznawano za wystarczający dla stwierdzenia, że „jest zapotrzebowanie na treści religijne” (Wróbel,

2018, s. 43). Odmienne stanowisko prezentowały niektóre media, przekonując, że „internetowy rynek tematyki religijnej jest już nasycony, między innymi przez serwis Deon.pl” (Majak, 2014).

Można więc przyjąć, że Twojaparafia.pl powstała w dogodnym czasie – nadal istniało zapotrzebowanie na media o tematyce religijnej. Wystarczyło zaoferować młodemu użytkownikowi – mającemu już swoje preferencje, ale też otwartemu na nowe propozycje – m.in. informacje z życia Kościoła, treści o tematyce religijnej, porady duchowe czy możliwość dyskusji i – co wymagało już pomysłowości – zaproponować mu coś nowego, co być może go zainteresuje.

Geneza i promocja portalu

Twojaparafia.pl powstała 17 maja 2014 r. „w celu promowania wśród katolików i instytucji wartości chrześcijańskich i nauk kościoła Rzymskokatolickiego” (pisownia zgodna z oryginałem, <http://web.archive.org/web/20160317105116/http://twojaparafia.pl/regulamin.html>, dostęp: 13.06.2022). 11 lipca 2014 r. Spółka Opinio.pl zgłosiła znak towarowy Twojaparafia.pl (Biuletyn Urzędu Patentowego, 2014), a już 17 grudnia tego samego roku ogłoszono nową odsłonę serwisu (Stolarski, 2014). W 2017 r., po niespełna trzech latach działania pod adresem www.twojaparafia.pl, portal przeszedł na www.opinio.pl (z dopiskiem: dawniej portal Twojaparafia.pl). Rejestracja do portalu, obok standardowej (zaloguj się), była możliwa również przez Facebooka i Twittera.

Jak zapewniała ówczesna koordynator serwisu Olga Bartoszewicz, twórcy otrzymali „błogosławieństwo m.in. od Jego Eminencji Kardynała Dziwisza, Kardynała Nycza, Jego Ekscelencji: Abp Budzika, Abp Stanisława Gądeckiego, Abp Wacława Depo, Bp Mariana Rojka i wielu innych biskupów, a także Jego Świątobliwości Papieża Franciszka” (<https://lubartow.24wspolnota.pl/kultura/internet-moze-byc-piata-ewangelia/Lr17SariNaXXv4yGxXmR>, dostęp: 14.06.2022), a dzień przed uruchomieniem portalu „dokonano aktu jego zawierzenia Miłosierdziu Bożemu w kościele pw. bł. Piotra Jerzego Frassatiego w Lublinie” (<https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art4830641-twojaparafia-pl-facebook-dla-katolikow>, dostęp: 19.06.2022).

Pojawienie się na rynku mediów pierwszego w Polsce portalu społecznościowego dla katolików dostrzegły nie tylko media katolickie, informując i zachęcając do korzystania z serwisu. Jeszcze przed inauguracją katolicki Gosc.pl zapowiadał, że „Już 17 maja startuje strona, na której ludzie wierzący, organizacje i instytucje katolickie będą mogły tworzyć rzeczywistość opartą na wartościach chrześcijańskich” (Jarosińska, 2014).

Niedziela.pl zachęcała do zarejestrowania się w Twojaparafia.pl (Buda, 2014), a studencki miesięcznik katolicki „Tryby” polecał portal jako jedno z miejsc „szerzenia Dobra” (<https://issuu.com/tryby/docs/39-40-internet>, dostęp: 19.06.2022). Mariusz Sepioło (2014) z Tygodnikpowszechny.pl, informując o nowym medium, stworzył nawet nazwę dla użytkowników serwisu – „parafianauci”, jednak nie przyjęła się na tyle, by operowały nią inne media. Pierwszy w Polsce portal społecznościowy dla katolików był też przez chwilę tematem w mediach świeckich, które w zasadzie ograniczały się do informowania o jego powstaniu (zob. np. Horbaczewski, 2014; Majak, 2014; Stolarski, 2014; Guzek, 2015).

Twojaparafia.pl zaistniała w sieci również dzięki udostępnianiu zaproszeń do współtworzenia medium w komentarzach (<https://sliwamariusz.wordpress.com/ksiega-gosci>; Kluczka/am/int, dostęp: 13.06.2022), na stronach parafii (zob. np. <https://www.parafia-gnojnik.pl/aktualnosci/571-nowy-portal-spolescnosciowy-dla-katolikow.html>, dostęp: 13.06.2022), promowaniu konkursów (<https://www.franciszkanie.pl/artykuly/lublin-jezyk-polski-nic-trudnego>, <https://ksd.media.pl/oddzial-krakowski/10000-news/news/2487-konkurs-fotograficzny-twojaparafia-pl> dostęp: 13.06.2022) czy udostępnieniu linku do portalu na stronie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie (https://www.kul.pl/linki,art_31855.html, dostęp: 13.06.2022).

Efektom akcji informacyjno-promocyjnej była niespiesznie rosnąca liczba użytkowników. Od maja do października 2014 r. portal pozyskał ich 2 tys. i 12,5 tys. polubień na Facebooku (<https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art4830641-twojaparafia-pl-facebook-dla-katolikow>, dostęp: 19.06.2022). W grudniu 2014 r. liczba użytkowników wynosiła 4,5 tys. i jak podkreślano – polubiło go ponad 13 tys. użytkowników Facebooka (Stolarski, 2014). A w sierpniu 2015 r. serwis deklarował: „Jest nas łącznie na Facebooku oraz portalu www.TwojaParafia.pl już 20 tys.!” (<https://www.parafia-gnojnik.pl/aktualnosci/571-nowy-portal-spolescnosciowy-dla-katolikow.html>, dostęp: 13.06.2022). Fakt wykorzystania lidera mediów społecznościowych w akcji informacyjno-promocyjnej potwierdzał, że twórcy byli świadomi, iż chcąc zaistnieć i pozyskać użytkowników, muszą „korzystać z komunikacji globalnej na istniejących portalach społecznościowych” (Wujek, 2021).

Charakterystyka adresata portalu

Zgodnie z przekazem medialnym adresatami Twojaparafia.pl, obok zainteresowanych chrześcijańskim wychowaniem indywidualnych użytkowników sieci, były też instytucje i organizacje katolickie – nie tylko kościelne,

ale i świeckie (Buda, 2014). Dzięki nim zamierzano wykreować „rzeczywistość opartą na wartościach chrześcijańskich” (Jarosińska, 2014). Nieco inaczej użytkowników portalu charakteryzowali założyciele i koordynatorzy. Współtwórcy portalu Krzysztof Krupa i Artur Sienkiewicz twierdzili m.in.

Chcieliśmy zrobić coś dla siebie, naszych przyjaciół i tych, dla których ważne jest promowanie w Internecie zasad Dekalogu. Będąc konserwatywnymi katolikami, wiemy, że młodzi, którzy swoje życie prowadzą w dużej mierze w Internecie, muszą mieć miejsce, gdzie jako katolicy będą mieli możliwość swobodnego wypowiadania się na temat wiary, dyskusowania oraz wyszukiwania informacji dotyczących zasad, jakimi powinni kierować się w życiu (Buda, 2014).

Wspomniany Sienkiewicz w wypowiedzi dla Tygodnikpowszechny.pl potwierdził, że to młody, wierzący użytkownik internetu jest głównym adresatem medium, doprecyzowując: „Założyłem ten portal z Krzyśkiem Krupą, z myślą o naszych dzieciach, żeby mogły się odnaleźć w świecie internetu w zgodzie z wartościami, które wyznają ich starzy” (Sepioło, 2014). Akcentowanie, że to młody, wierzący internauta jest adresatem, stało się motywem przewodnim wypowiedzi dla mediów. Koordynator Krzysztof Maciejewski zapowiadał, że portal będzie przestrzenią, w której „młodzi będą mogli «spotykać się», rozmawiać o wierze, swoich problemach”; ostrożnie prognozując przyszłość portalu – „może coś z tego «urośnie»” – twierdził, że Twojaparafia.pl ma być też miejscem rozmów, spotkań przed Światowymi Dniami Młodzieży 2016 (Buda, 2014). O roli, jaką serwis miał odegrać w związku z ŚDM, mówiła też Bartoszewicz, zapowiadając w Akademickim Radiu Centrum: „Chcielibyśmy żeby Twojaparafia.pl była również portalem, który pomoże przy organizacji Światowych Dni Młodzieży (...) żeby osoby, które będą w nich brały udział, nie tylko z Polski, mogły [się – przyp. autora] ze sobą komunikować, wymieniać zdjęcia” (Zawada, 2014). Plany ujawniane w wypowiedziach dla mediów potwierdzało wezwanie widniejące na portalu: „Razem przygotujmy się na Światowe Dni Młodzieży” (<http://web.archive.org/web/20141016024136/http://twojaparafia.pl/>, dostęp: 19.06.2022). Warto w tym miejscu odnotować, że polskojęzyczny, oficjalny profil Światowych Dni Młodzieży działał na Facebooku i miał ponad 137 tys. fanów, z czego aktywnych użytkowników ok. 17,5 tys. (Stachowska, 2017).

Twojaparafia.pl miała też dawać użytkownikom „poczucie, że jest bardzo wielu ludzi mających podobne poglądy i kierujących się podobnymi zasadami”, którzy chcą się „skutecznie organizować, bronić swoich praw, znajdować pozytywne rozwiązania problemów” (Buda, 2014).

Założeniem było też, aby „na ten portal wchodziła tylko pewna grupa osób, która rzeczywiście jest tym zainteresowana” (Buda, 2014). Takie doprecyzowanie pożądanych użytkowników spotykało się jednak z krytyką i zostało ocenione jako wada, ponieważ, jak zauważyła Anna Wysocka, „dzieli ludzi. Stawia poza swoimi murami tych, którzy może niekoniecznie uważają się za gorliwych katolików, a do których posyła nas Bóg ze swoją Dobrą Nowiną o zbawieniu każdego człowieka” (2014). Prawo decydowania dla kogo tworzy się medium oraz co się w nim znajdzie – bezsprzecznie pozostaje w gestii twórców (i współtwórców, którzy przez włączenie się do współtworzenia *contentu* pozytywnie oceniają oferowane narzędzia i usługi). Niemniej należy przyznać, że takie zawężanie grupy docelowej, być może wpływające na elitarność portalu, mogło mieć wpływ na jego niewielką popularność.

Content Twojaparafia.pl

Deklaracje twórców portalu zostały odzwierciedlone w oferowanych treściach i usługach, których odnalezienie ułatwiały zakładki (zob. <http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/>, dostęp: 18.06.2022). W *Parafie* mieli do dyspozycji bazę danych parafii w Polsce, w *Pielgrzymki* – informacje i zaproszenia do udziału w pielgrzymkach, w *Wydarzenia* – informacje o mszach świętych, ale też np. życzenia świąteczne, w *Użytkownicy* – mogli np. publikować wpisy, podlinkowywać interesujące treści z innych mediów, w *OPINIO* – m.in. otrzymywali informacje z KAI, Radia Watykan, w *Na dziś...* – czytania, czyli fragmenty Ewangelii, Psalmów, rozważania czy np. myśli Jana Pawła II, w *Zdjęcia* i *Wideo* – mogli dodawać materiały wizualne i nagrania w formacie mp4, w *Filmy TP* – filmy, które nadal można obejrzeć na youtubowym kanale (<https://www.youtube.com/user/2412Ewa>, dostęp: 18.06.2022). Upraszczając, można stwierdzić, że oferowano w nich typowe dla mediów katolickich treści.

Z uwagi na fakt, że Twojaparafia.pl była portalem społecznościowym, dogłębniej przeanalizowano zawartość zakładek: *Grupy*, *Forum* i *Blogi*, w których możliwe było prowadzenie dyskusji oraz udzielanie (i pobieranie) porad w kwestiach np. duchowych, ale też zaoferowanie tego „czegoś innego”, na co czekała jedna czwarta młodych użytkowników mediów internetowych o tematyce religijnej.

Grupy tematyczne Twojaparafia.pl

Portal miał być „miejszem, w którym każdy katolik i osoba wierząca znajdzie miejsce dla siebie” (<https://www.parafia-gnojnik.pl/aktualnosci/571-nowy-portal-spolescnosciowy-dla-katolikow.html>, dostęp: 13.06.2022), a utworzono go też „po to, by każdy mógł się «wykrzyczeć»” (Buda, 2014). Potwierdzeniem realizacji obietnic składanych przez twórców portalu w mediach była imponująca liczba grup tematycznych (w 2018 r. było ich ponad 140, <http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/>, dostęp: 20.06.2022) oraz to, że nie usuwano, np. w celach wizerunkowych, tych, których inicjatorzy bezskutecznie czekali na zainteresowanych. Nawet jeżeli mijały tygodnie i nie dołączali do nich inni „parafianauci” (np. w 2018 r. nadal widniały grupy liczące jednego członka: *Oaza Chorych i Niepełnosprawnych, Ministranci / Św. Andrzeja Boboli / Białsko Biała, Marianki, Cud figura, Smok chce mieć Żonę*, <http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/>, dostęp: 20.06.2022).

Tabela 2. Top 10 najpopularniejszych grup tematycznych w Opinio.pl (dawniej Twojaparafia.pl) w 2018 r.

Lp.	Nazwa grupy	Data powstania	Liczba członków	Twórca
1.	<i>Stop gender</i>	20.05.2014	326	użytkownik
2.	<i>Stop Aborcji</i>	28.06.2014	235	użytkownik
3.	<i>Miłosierdzie Boże</i>	27.05.2014	210	użytkownik
4.	<i>Skączmy na cześć Pana do białego rana</i>	27.05.2014	187	użytkownik
5.	<i>Mój przyjaciel Jezus</i>	18.06.2014	179	użytkownik
6.	<i>Świadectwa wiary</i>	29.12.2014	176	Twojaparafia
7.	<i>Czczyciele Świętego Papieża Jana Pawła II</i>	09.02.2015	175	użytkownik
8.	<i>Światowe Dni Młodzieży – Kraków 2016</i>	25.05.2014	170	użytkownik
9.	<i>Polska na co dzień</i>	21.01.2015	157	Twojaparafia
10.	<i>Grupa dla singli</i>	02.07.2015	152	użytkownik

Opracowanie własne, na podstawie <http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/> (dostęp: 17.07.2022). Stan na kwiecień 2018 r.

Trzy najliczniejsze grupy tematyczne założone zostały już w pierwszych dwóch miesiącach działalności portalu: w maju 2014 r. użytkownicy otworzyli *Stop gender* (326 członków) i *Miłosierdzie Boże* (210), a w czerwcu *Stop aborcji* (235) (<http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/>, dostęp: 20.06.2022). Do *Stop gender* zapraszano tych, którzy

„nie zgadzają się na dezintegrację moralną dzieci i młodzieży” (<http://web.archive.org/web/20150729071119/http://twojaparafia.pl/groups/3>, dostęp: 20.06.2022); *Stop aborcji* była grupą dla osób, dla których „Aborcja jest morderstwem na niewinnej osobie” (<http://web.archive.org/web/20150627032725/http://twojaparafia.pl/groups/20>, dostęp: 20.06.2022); natomiast w *Miłosierdzie Boże* przestrzeń dla siebie znajdowały osoby, „które zakochały się w Bożym Miłosierdziu” (<http://web.archive.org/web/20160317105106/http://twojaparafia.pl/groups/9>, dostęp: 20.06.2022). Jak łatwo zauważyć, grupy nie cieszyły się dużą popularnością. Najliczniejszą, a przecież liczącą niewiele ponad 300 członków, była *Stop gender; Stop Aborcji* i *Miłosierdzie Boże* zainteresowały niewiele ponad 200 osób. Pozostałe, mieszczące się w pierwszej dziesiątce najpopularniejszych, nie przekroczyły liczby 200 członków.

Jako próbę ukierunkowania użytkowników portalu można odczytać fakt zakładania grup przez Twojaparafia.pl. Pierwszą spośród 10 najpopularniejszych – *Świadectwa wiary* (176 członków) – założono już w grudniu 2014 r., drugą – *Polską na co dzień* (157 członków) niespełna miesiąc później. Choć obie grupy należały do najpopularniejszych, należy nadmienić, że liczba członków informowała, że „parafianauci” woleli inne grupy niż te oferowane im przez portal.

Forum Twojaparafia.pl

Forum dyskusyjne definiowane jest jako „usługa na stronach www umożliwiająca wszystkim użytkownikom wpisywanie własnych wiadomości lub opinii oraz komentowanie wiadomości lub opinii innych użytkowników” (Pisarek, 2006, s. 61). Zaoferowanie jej użytkownikom uznawane jest za „jeden z najprostszych sposobów na ożywienie strony i skupienie wokół niej grona stałych użytkowników” (Olszański, 2006, s. 33). Realizując obietnicę rozmów i dyskusji w ostatnim roku działalności (2018) *Forum* portalu oferowało 12 kategorii tematycznych, w których znalazło się 38 wątków.

Użytkownicy Twojaparafia.pl mieli możliwość rozmowy i dyskusji na wiele tematów: począwszy od spraw biznesowych, politycznych i kwestii wiary, przez psychologię, zdrowie do spraw lżejszych, jak ciekawostki przyrodnicze, kultura, kulinaria itd. Czy jednak byli wyjątkowo aktywni na oferującym taką różnorodność forum? Analiza archiwalnych stron wykazała, że „parafianauta” nie różnił się od typowego użytkownika forów, który częściej jest biernym czytelnikiem wpisów. Przykładowo – najwięcej, bo po 9 tematów założono w wątku *Pomysł na wolne* i w *Życie wiary*. *Pomysł na wolne* wygenerował 23 odpowiedzi przy łącznych wyświetleniach przekraczających 3,8 tys., a *Życie wiary* doczekało się

jedynie 8 odpowiedzi przy wyświetleniach na poziomie ok. 3,5 tys. (obliczono na podstawie: <http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl>, dostęp: 15.07.2022).

Tabela 3. Kategorie i wątki tematyczne na Forum Opinio.pl (dawniej portal Twojaparafia.pl) w 2018 r.

Lp.	Kategoria	Liczba wątków	Tytuł wątku
1	Biznes	3	Pomysł na własny biznes, Problemy w pracy, Wartości w biznesie
2	Czas wolny	3	Gdzie wyjechać na wczasy, Pomysły na wolne, Relaks, moje pasje, zainteresowania, hobby
3	Kulinaria	3	Co dziś na obiad, Kuchnia od kuchni, Ratunku! Gotuję,
4	Kultura	2	Kultura na co dzień, Różnorodność kultur
5	Polityka	2	Kraj, Świat
6	Przyroda	4	Ciekawostki przyrodnicze, Ochrona środowiska, Organizacje przyrodnicze, Wszystko o zwierzętach
7	Psychologia	4	Choroby psychiczne i uzależnienia, Mam pytanie, Obsesje i paranoje, Psychologia ogólnie
8	Rodzina	7	Nasze radości troski i kłopoty, Od pieluszki do „mundurka”, Problemy młodzieży, Problemy w rodzinie, Rodzina wczoraj i dziś, Wiara w rodzinie, Związki
9	Sport	1	Sport
10	Wiara i niewiara	6	Dlaczego ludzie odchodzą od Boga?, Inne religie, Sakramenty, Sekty i nowe ruchy religijne?, Wierzyć czy nie wierzyć, Żyć wiarą
11	Z życia TP	1	Z życia TP
12	Zdrowie	2	Dbam o siebie, Nasze problemy ze zdrowiem

Opracowanie własne na podstawie <http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/> (dostęp: 17.07.2022). Stan na kwiecień 2018 r.

Jeśli spojrzymy na popularność pod kątem liczby reakcji w postaci odpowiedzi, to najwięcej – 55 odpowiedzi opublikowano pod *Problemy w rodzinie* w kategorii *Rodzina*. Wszystkie pozostałe wątki w tych 12 kategoriach miały mniej niż 9 tematów i 55 odpowiedzi. Nawet jeżeli użytkownicy wyświetlali wątek, nie włączali się do dyskusji. Na przykład temat *Przemoc w rodzinie* w przywołanym już wątku *Problemy w rodzinie*, wyświetlony rekordowe 1324 razy, doczekał się jedynie 4 odpowiedzi (<http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/>, dostęp: 15.07.2022).

I choć jak piesz Moniki Przybysz „Aktywnością człowieka wierzącego w mediach społecznościowych nie powinno być jedynie śledzenie treści

innych użytkowników” (2018, s. 153), to użytkownicy Twojaparafia.pl rzadko włączali się do dyskusji. Zainteresowany dyskusją i jednocześnie poszukujący porad duchowych użytkownik mediów internetowych o tematyce religijnej albo nie trafił do portalu, albo tematy, które tu oferowano, nie były dla niego na tyle interesujące, by skutkować choćby włączeniem się do rozmowy.

Blogosfera w Twojaparafia.pl

Przestrzenią portalu, w której – założymy – należało szukać porad duchowych i możliwości włączenia się czy nawet zainicjowania dyskusji, mogła być też strefa blogów. Jakkolwiek udostępnienie przestrzeni do prowadzenia blogów w roku powstania portalu (2014) nie było niczym wyjątkowym, to próba skupienia w jednym miejscu blogerów-katolików mogła być już interesującym i innowacyjnym przedsięwzięciem.

Definicję katolickiej blogosfery zaproponowała np. Karolina Podlewska, pisząc, że jest to „społeczność blogerów-katolików (...), którzy kwestie wiary, moralności chrześcijańskiej i nauczania Kościoła czynią stałym i dominującym motywem swojej internetowej twórczości” (2019, s. 35).

Blogi w portalu podzielono na 8 kategorii: *Katolickie*, *Kulinarne*, *Literackie*, *O Rodzinie*, *Podróżnicze*, *Różne*, *Sportowe* i *Fotoblogi*, tak, by ułatwić odnalezienie bloga traktującego o interesującej użytkownika tematyce.

Tabela 4. Kategorie blogów w portalu społecznościowym Opinio.pl (dawniej Twojaparafia.pl) w 2018 r.

Lp.	Kategorii bloga	Opis kategorii	Liczba blogów	Tytuły blogów
1.	Katolickie	<i>Wszystko co wiąże się z wiarą lub niewiarą. Religią katolicką lub innymi religiami. Zapraszamy</i>	20	Aniołek Marcelek, Blogger w sutannie, https://plus.google.com/u/0/103474511552819305886/posts , Ile minut w godzinie, Ja też szukam Boga, Jezu, ufam Tobie!, JEZU, UFAM TOBIE, Jezus naszą nadzieją, Litery i Słowa, Mój blog, Moje przemyślenia, NIE WSTYDZĘ SIĘ JEZUSA, Oj tam..., Poznałam Boga w cierpieniu mym, Słowo Boże z Dnia na Dzień i Historia Parafii Diecezji Drohiczyńskiej a także Liturgia, Ty wiesz dobrze jak żyć...!, Venite adoremus, W drodze do domu Ojca, wiara wierzysz, Wiara, Kościół, wspólnota,

2.	Kulinarne	<i>Zapraszamy pasjonatów gotowania</i>	1	Zielone Koktajle
3.	Literackie	<i>Wszystkich obdarzonych „lekkim piórem” zapraszamy do dzielenia się swoimi dziełami</i>	4	Każde słowo innych słów jest echem, Kontent Litera – Skurcz mózgu, Moje wiersze, Poezja katolicka
4.	O rodzinie	<i>Narzeczeństwo, małżeństwo, dziecko, rodzina</i>	2	ON ONA I DZIECIAKI, skladowa.net
5.	Podróżnicze	<i>Dzielimy się wrażeniami z podróży, sposobami na tanie podróżowanie oraz pomysłami na wakacje</i>	1	Podróżować to żyć
6.	Różne	<i>Tutaj mieszczą się te blogi, które nie pasują do żadnej innej kategorii.</i>	7	In vacuo, Jesteś, czy nie jesteś..., Kreatywne podejście do życia, Lazurkowe, Moje przemyślenia, Moje przeżycia i refleksje, Przez życie...
7.	Sportowe	<i>Miłośników sportu zapraszamy do blogowania :)</i>	0	—
8.	Fotoblogi	<i>Wszystkie blogi przedstawiające różnorodne, tematyczne zdjęcia. Zapraszamy miłośników fotografii i nie tylko :)</i>	1	Krasnystaw w obiektywie

Opracowanie własne, na podstawie <http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafra.pl/> (dostęp: 16.07.2022). Stan na 2018 r.

Kategorie blogów i dopełniające je opisy świadczą o tym, że blogosfera miała być uniwersalna. Tymczasem blogerzy najbardziej twórczy byli w temacie wiary (i niewiary), religii katolickiej (i innych), co potwierdza 20 blogów w kategorii *Katolickie*. Znaczną aktywność wykazywali w tematach *Różnych* i *Literackich*, natomiast tematu sportu, który tak często jest obecny w mediach świeckich, nie podjął żaden z portalowych blogerów.

Czy jednak twórczość blogerów cieszyła się zainteresowaniem użytkowników portalu na tyle, że gotowi byli na reakcję? Zaczniemy od tego, że najwięcej tematów wprowadzono w blogu, który „powstał dla Kochających Pana Jezusa” w lutym 2016 r., czyli „*NIE WSTYDZĘ SIĘ JEZUSA*” (<http://web.archive.org/web/20160803092646/http://twojaparafra.pl/>

forum/blogs/39/102, dostęp: 18.06.2022). Jednak 360 tematów zmobilizowało społeczność do jedynie 27 odpowiedzi, co znaczy, że odpowiedzi udzielono na 7,5% tematów. Psalmi, Ewangelie na dziś, czytania na dziś czy święty na dziś, a nawet „dobry mailing o działaniu Boga” czy „modlitwie” miały niewielką liczbę wyświetleń (kilką, kilkanaście).

Najwięcej odpowiedzi – 37 osiągnął założony w czerwcu 2015 r. również katolicki blog „Ile minut w godzinie...”, w którego opisie widnieje „blog o wszystkim, co katolickie. Czasem tylko interesujące cytaty, a czasem swoje dłuższe przemyślenia. Niekoniecznie «mainstreamowe»” (<http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/>, dostęp: 18.06.2022). Wśród cytatów i przemyśleń, które wzbogacały wpisy, znalazły się np. takie tematy, jak „Ideologie... nie takie nowoczesne”, „Prefacja o św. Marii Magdalenie (tłumaczenie robocze)” czy „Ewangelizacyjny kamień z napisem LOVE” (<http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/>, dostęp: 18.06.2022).

Warto odnotować, że niektóre blogi były puste, jakby przygotowano je dla potencjalnych zainteresowanych, którzy nie zdążyli się pojawić i zagospodarować zaoferowanej przestrzeni. Przykładem takich pustych blogów są np. „Ty wiesz dobrze jak żyć...!”, w kategorii *Blogi katolickie*, „Moje wiersze” w kategorii *Blogi literackie*, czy „In vacuo” w kategorii *Blogi różne* (<http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/>, dostęp: 18.06.2022).

Zdarzyło się dublowanie tytułów – założony w czerwcu 2016 r. „Jezu, ufam Tobie!” z opisem „Blog z rozważaniami związanymi z miłosierdziem” sąsiaduje z założonym w czerwcu 2017 r. blogiem „dla Kochających Pana Jezusa” „JEZU, UFAM TOBIE”. Przy czym ani ten pierwszy, ani ten drugi nie cieszył się zainteresowaniem użytkowników.

Odnalezienie niszy i nowatorstwo portalu

Należy zaznaczyć, że niszowość jest specyfiką mediów religijnych, ponieważ oferowane przez nie treści „zarówno w konwencjonalnych, jak i nowoczesnych formułach wybierane są przez niezbyt znaczące grono konsumentów” (Stachowska, 2017, s. 47–48). Dlatego Twojaparafia.pl, już ze względu na to, że była portalem dla katolików, była medium niszowym. Co więcej, twórcy Twojaparafia.pl, wprowadzając na rynek katolickich mediów internetowych portal społecznościowy dla katolików (dodajmy – młodych), uzupełniali ofertę innych mediów katolickich. Można by rzec, że odnaleźli „niszę wśród mediów niszowych”. Ale nie tylko.

W 2015 r. na stronie internetowej parafii św. Marcina w Gnojniku opublikowano firmowane przez www.twojaparafia.pl interesujące wezwanie:

W obliczu tego co staje się coraz częstszą praktyką portali społecznościowych (wrzucanie nierzadko bluźnierczych i pornograficznych treści, propagowanie ideologii Gender, czy tęczowe zdjęcia profilowe i inne) staramy się stawać miejscem, w którym każdy katolik i osoba wierząca znajdzie miejsce dla siebie. (...) Razem możemy zrezygnować z Facebooka, na którym dalekie jest poszanowanie godności religii katolickiej (<https://www.parafia-gnojnik.pl/aktualnosci/571-nowy-portal-spolecznosciowy-dla-katolikow.html>, dostęp: 13.06.2022).

Był to apel do użytkowników Facebooka, którzy z jakichś względów (ideowych, wiary) nie odnajdują się w popularnym portalu społecznościowym. A obawa przed niezrozumieniem i krytyką powoduje, że nie są skłonni, by dzielić się „z innymi swoimi poglądami czy wyznawanymi wartościami” (Doroszuk i Zagórska, 2017, s. 125). Twórcy Twojaparafia.pl dostrzegli więc tych, którzy w ogólnościowych *social media* nie czują się bezpiecznie, swobodnie ze względu na swoją wiarę, poglądy.

Ostatnią kwestią do rozważania jest to, czy portal był nowatorski, a przynajmniej czy „lepiej niż inni gracze na rynku” (Małecka i Małecki, 2008, s. 5) wykorzystywał znane rozwiązania, pomysły.

Niemal wszystkie media informujące o powstaniu pierwszego w Polsce portalu społecznościowego dla katolików podkreślały jego podobieństwo do Facebooka. W branżowym Press.pl informację o inauguracji portalu zatytułowano „Twojaparafia.pl, czyli Facebook dla katolików wymyślony przez firmę z Lublina”, dodając, że działa „jak typowy serwis społecznościowy” (Horbaczewski, 2014). Opiniotwórcza Rp.pl zwięźle informowała, że „od kilku miesięcy działa Facebook dla katolików” (<https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art4830641-twojaparafia-pl-facebook-dla-katolikow>, dostęp: 19.06.2022). Katolicka Niedziela.pl, zachęcając do rejestracji, tłumaczyła, że „Portal funkcjonuje podobnie jak Facebook” (Buda, 2014). Natomiast w Natemat.pl, rozważając, czy nowo powstałe medium „nie tworzy niepotrzebnych barier między katolikami i resztą społeczeństwa”, również ogłaszano, że „Katolicy mają własnego Facebooka” (Majak, 2014); choć tu pochyłono się nad tematem i charakteryzowano portal jako hybrydę „nowoczesnego serwisu społecznościowego i tradycyjnego forum dyskusyjnego” (Majak, 2014).

W czym więc mogło tkwić nowatorstwo pierwszego portalu społecznościowego dla katolików w Polsce? W próbie połączenia w jednym miejscu tego, co oferowały media katolickie (m.in. informacje z życia Kościoła i parafii, fragmenty Ewangelii itd.), z możliwością dzielenia się interesującymi treściami przez podlinkowanie oraz trzech narzędzi (forum, grupy tematyczne, blogi) do na przykład dzielenia się wiarą, przemyśleniami, dyskusowania, udzielania i korzystania z porad duchowych w elitarnym gronie.

Podsumowanie

Twórcy Twojaparcia.pl, rozpoznając podstawowe potrzeby użytkowników mediów o tematyce religijnej, powołali do życia medium aspirujące do bycia uniwersalnym pod względem treści i usług, i zarazem elitarnym z uwagi na adresata; medium, w którym młody katolik mógł zobaczyć, że podobnych jemu jest relatywnie wielu. Wizja portalu, jaka im przyświecała, zakładała, że ich użytkownik nie będzie musiał wychodzić poza bezpieczną przestrzeń portalu, niezależnie od tego, jakich treści poszukiwał. Wiadomości z życia Kościoła katolickiego, parafii i informacje o pielgrzymkach sąsiadowały z tematami ze świata polityki, kultury, sportu i zagadnieniami dotyczącymi zdrowia. W tej przestrzeni wartości chrześcijańskie oferowali też m.in. rozmowy, dyskusje i porady dotyczących nie tylko życia religijnego, ale też problemów rodzinnych. Wychodząc naprzeciw potrzebom użytkowników mediów o tematyce religijnej, a ściślej katolickiej, być może też tym szukającym „czegoś innego”, w jednym miejscu chcieli zamknąć to, co oferują media katolickie oraz media świeckie, tworząc „katolicki internet w internecie”.

Mimo tego, że portal Twojaparcia.pl był małym medium, cieszącym się umiarkowanym zainteresowaniem, należy przyznać, że wizja twórców nie odbiegała od realnych potrzeb adresatów. Co więcej, kilkuletnia działalność była potwierdzeniem, że takie niszowe portale społecznościowe są potrzebne, a historia Twojaparcia.pl może być wskazówką dla następców – portali społecznościowych dla katolików, których powstawanie (np. Agappe.pl, Kumaryi.pl) świadczy o tym, że jest zapotrzebowanie na tego typu media.

BIBLIOGRAFIA

- Doroszuk, M. i Zagórska, W. (2017). Chrześcijanin wobec wyzwań globalnej przestrzeni wirtualnej. W: B.J. Soiński i A. Wieradzka-Pilarczyk (red.), *Edukacja. Teologia i Dialog*, t. 13. Poznań: WT UAM, 125–138.
- Małecki, M. i Małecki, B. (2008). *Analiza rozwoju portali społecznościowych w Internecie*. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.
- Olszański, L. (2006). *Dziennikarstwo internetowe*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Pisarek, W. (2006). Forum. W: W. Pisarek (red.), *Słownik terminologii medialnej*. Kraków: Universitas.
- Podlewska, K. (2019). Analiza zjawiska katolickiej blogosfery w Polsce w kontekście jej rozwoju i profesjonalizacji. *Kultura – Media – Teologia*, nr 36, 30–49.

- Przybysz, M. (2018). Kościół w social media. Komunikacja instytucji ekklezjalnych w mediach społecznościowych w perspektywie medioznawczej i teologicznej. *Kultura – Media – Teologia*, nr 35, 140–166.
- Sierocki, R. (2018). *Praktykowanie religii w nowych mediach. Katolicka przestrzeń Facebooka*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Soiński, B.J. i Wieradzka-Pilarczyk, A. (red.) (2017). *Edukacja. Teologia i Dialog*. Poznań: WT UAM.
- Stachowska, E. (2017). Mediatyzacja religii w Polsce. Wybrane aspekty w kontekście koncepcji S. Hjarvarda. *Uniwersyteckie Czasopismo Socjologiczne*, t. 21, nr 4, 41–55.
- Szewczyk, A. (2011). Popularność funkcji serwisów społecznościowych. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia Informatica*, nr 28, 381–395.
- Wróbel, F. (2018). Analiza porównawcza badań Centrum Badania Opinii Społecznej „Korzystanie z religijnych stron i portali internetowych” w latach 2014–2016. *Biuletyn Edukacji Medialnej*, nr 1, 42–53.

Netografia

- „Internet może być piątą Ewangelią”. (2015). Pozyskano z: <https://lubartow.24wspolnota.pl/kultura/internet-moze-byc-piata-ewangelia/Lr17SariNaXXv4yGxXmR> (dostęp: 14.06.2022).
- Białka, M. (2015). *Nowy portal społecznościowy dla katolików*. Pozyskano z: <https://www.parafia-gnojnik.pl/aktualnosci/571-nowy-portal-spolesznosciowy-dla-katolikow.html> (dostęp: 13.06.2022).
- Biuletyn Urzędu Patentowego. (2014). Warszawa. Pozyskano z: https://uprp.gov.pl/sites/default/files/bup/2014/22/bup22_2014.pdf (dostęp: 09.06.2022).
- Buda, A. (2014). *Zarejestruj się na: TwojaParafia.pl*. Pozyskano z: <https://www.niedziela.pl/artukul/113097/nd/Zarejestruj-sie-na-TwojaParafiapl> (dostęp: 09.06.2022).
- By łowić serca... (2015). Tryby, maj–czerwiec, 39–40, 7. Pozyskano z: <https://issuu.com/tryby/docs/39-40-internet> (dostęp: 19.06.2022).
- Czy strony religijne cieszą się w Polsce popularnością?. (2014). Pozyskano z: <https://www.gemius.pl/wszystkie-artykuly-aktualnosci/czy-strony-religijne-ciesza-sie-w-polsce-popularnoscia-690.html> (dostęp: 13.06.2022).
- Guzek, M. (2015). *Walentynki 2015: konkurs na Twojaparafial.pl*. Pozyskano z: <https://kmdm.pl/walentynki-2015-konkurs-na-twojaparafial-pl/> (dostęp: 14.06.2022).
- Horbaczewski, R. (2014). *Twojaparafial.pl, czyli Facebook dla katolików wymyślony przez firmę z Lublina*. Pozyskano z: https://www.press.pl/tresc/37332,twojaparafial_pl-czyli-facebook-dla-katolikow-wymyslony-przez-firme-z-lublina (dostęp: 14.06.2022).
- <http://web.archive.org/> (dostęp: 13.06.2022).

- <http://web.archive.org/web/20141016024136/http://twojaparafia.pl/> (dostęp: 19.06.2022).
- <http://web.archive.org/web/20150627032725/http://twojaparafia.pl/groups/20> (dostęp: 20.06.2022).
- <http://web.archive.org/web/20150729071119/http://twojaparafia.pl/groups/3> (dostęp: 20.06.2022).
- <http://web.archive.org/web/20160317105106/http://twojaparafia.pl/groups/9> (dostęp: 20.06.2022).
- <http://web.archive.org/web/20160803092646/http://twojaparafia.pl/forum/blogs/39/102> (dostęp: 18.06.2022).
- <http://web.archive.org/web/20180414140857/http://twojaparafia.pl/> (dostęp: 20.06.2022).
- <https://sliwamariusz.wordpress.com/ksiega-gosci/> (dostęp: 13.06.2022).
- <https://www.vismaya-maitreya.pl/> (dostęp: 13.06.2022).
- <https://www.youtube.com/user/2412Ewa> (dostęp: 18.06.2022).
- Jarosińska, J. (2014). *Katolicy w sieci*. Pozyskano z: <https://www.gosc.pl/doc/1978604.Katolicy-w-sieci> (dostęp: 09.06.2022).
- Kluczka, M./am/int. (2015). *Głosne NIE dla imigrantów w Polsce*. Pozyskano z: <http://radiopoznan.fm/informacje/pozostale/glosne-nie-dla-imigrantow-w-polsce> (dostęp: 13.06.2022).
- Kołodziejska, M. (oprac.) (2014). *Korzystanie z religijnych stron i portali internetowych*, CBOS nr 83/2014, Warszawa. Pozyskano z: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2014/K_083_14.PDF (dostęp: 13.06.2022).
- Konkurs fotograficzny twojaparafia.pl*. Pozyskano z: <https://ksd.media.pl/oddzial-krakowski/10000-news/news/2487-konkurs-fotograficzny-twojaparafia-pl> (dostęp: 13.06.2022).
- Lublin. Język Polski – nic trudnego!*. (2015). Pozyskano z: <https://www.franciszkanie.pl/artykuly/lublin-jezyk-polski-nic-trudnego> (dostęp: 13.06.2022).
- Majak, K. (2014). *Katolicy mają własnego Facebooka – TwojaParafia.pl. Otwarcie na potrzeby, czy tworzenie enklawy „dla wybranych”?*. Pozyskano z: <https://natemat.pl/121879,katolicy-tworza-wlasnego-facebook-a-twojaparafia-pl-nie-powinni-tworzyc-wewnetrznych-enklaw> (dostęp: 13.06.2022).
- Regulamin*. (2014). Pozyskano z: <http://web.archive.org/web/20160317105116/http://twojaparafia.pl/regulamin.html> (dostęp: 13.06.2022).
- rp.pl. (2014). *Twojaparafia.pl – Facebook dla katolików*. Pozyskano z: <https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art4830641-twojaparafia-pl-facebook-dla-katolikow> (dostęp: 19.06.2022).
- Sepiolo, M. (2014). *Parafianauci*. Pozyskano z: <https://www.tygodnikpowszechny.pl/parafianauci-24868> (dostęp: 09.06.2022).
- Stolarski, M. (2014). *Facebook dla katolików? Nowa odsłona Twojaparafia.pl*. Pozyskano z: <https://kmdm.pl/facebook-dla-katolikow-nowa-odslona-twojaparafia-pl/> (dostęp: 09.06.2022).

Uniwersytet / Kultura Uniwersytetu / Pion Rektora / Dział komunikacji / Linki. Pozyskano z: https://www.kul.pl/linki,art_31855.html (dostęp: 13.06.2022).

Wujek, M. (2021). *Facebook, Instagram czy Twitter inwigilują nas i cenzurują. Odpowiedzią mają być niszowe social media – czy mają szansę w walce z gigantami?*. Pozyskano z: <https://marketingibiznes.pl/social-media/facebook-instagram-czy-twitter-inwigiluja-nas-i-cenzuruja-odpowiedzia-maja-byc-niszowe-social-media-czy-maja-szanse-w-walce-z-gigantami/> (dostęp: 09.06.2022).

Wysocka, A. (2014). *K@tolik w sieci*. Pozyskano z: <https://gazetapielgrzyma.pl/226815,Ktolik-w-sieci.html> (dostęp: 09.06.2022).

Zawada, M. (2014). *Twojaparafia.pl cieszy się coraz większą popularnością*. Pozyskano z: <https://centrum.fm/twojaparafia-pl-cieszy-sie-coraz-wieksza-popularnoscia> (dostęp: 14.06.2022).

Katarzyna Daraż-Duda – specjalizuje się w tematyce mediów wyznaniowych i mediów mniejszości narodowych i etnicznych. Autorka m.in. takich artykułów jak: *Media mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce po 1989 roku. Nowe możliwości i kontynuacja*, „*Nie islamskiemu zagrożeniu*”, czyli obywatelska inicjatywa antyislamska na Facebooku, *Wykorzystanie możliwości serwisu YouTube przez Rodzimą Kościół Polski w budowaniu społeczności wirtualnej*.

